

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**DISCIPLINÁRNÍ ŘÍZENÍ VE VÝKONU TRESTU
ODNĚTÍ SVOBODY**

Autor práce: Magdaléna Jankovská

Studijní obor: Bezpečnostně právní studia ve veřejné správě

Forma studia: kombinované

Vedoucí práce: JUDr. Jozef Bandžak

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47 b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jozefu Bandžakovi za připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JANKOVSKÁ, M. *Disciplinární řízení ve výkonu trestu odnětí svobody : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 50 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jozef Bandžak

Klíčová slova: disciplinární řízení, kázeňský trest a odměna, odsouzený, výkon trestu odnětí svobody, Vězeňská služba České republiky

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou odměn a trestů zejména u odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. V první části jsou definovány odměny a tresty z pedagogicko psychologického hlediska, v následující části je rozpracována oblast disciplinárních opatření konkrétněji oblast odměn a trestů u odsouzených a související kázeňské praxe. Práce se zaměřuje zejména na průběh disciplinárních opatření s důrazem na administrativní a legislativní požadavky. Pro potřebné objasnění celého procesu jsou přiblíženy hlavní pedagogické zásady a principy.

Práce teoreticky analyzuje všechny podmínky a okolnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů souvisejících se zabezpečením výkonu trestu odnětí svobody.

ABSTRACT

JANKOVSKÁ, M.: *Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 50 p. Supervisor : JUDr. Jozef Bandžak

Key words: disciplinary proceedings, disciplinary punishment and reward, sentenced prisoner, prison sentence, the Prison Service of the Czech Republic

This Bachelor Thesis deals with the issue of punishments and rewards in connection with sentenced prisoners. The first part analyses rewards and punishments in light of pedagogy and psychology, the following part compiles disciplinary proceedings – concretely the rewards and punishments of sentenced prisoners and related disciplinary practice. The Thesis is focused on the process of disciplinary proceedings with emphasis on administrative and legislative requirements. The Thesis also contains main pedagogical principles for better explanation of the process.

The Thesis theoretically analyses conditions and circumstances resulting from legal and other enactments related with execution of prison sentence and its security.

Obsah

Úvod	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Kázeňské prostředky z pedagogického hlediska	11
2.1 Pojem trest.....	11
2.2 Pojem odměna.....	12
2.3 Zásady při použití kázeňských prostředků.....	14
3 Základní problematika výkonu trestu a výkonu vazby	15
3.1 Vězeňská služba České republiky z legislativního hlediska	15
3.2 Výkon trestu odnětí svobody	16
3.2.1 Povinnosti odsouzených osob	17
3.2.2 Práva odsouzených osob a jejich ochrana.....	18
4 Disciplinární řízení ve výkonu trestu odnětí svobody	19
4.1 Disciplinární řízení z hlediska legislativy	20
4.2 Kázeňský trest	20
4.3 Kázeňská odměna.....	22
4.4 Zmocnění k udělování kázeňských prostředků	23
4.4.1 Kázeňská pravomoc vychovatele.....	24
4.4.2 Kázeňská pravomoc speciálního pedagoga.....	25
4.4.3 Kázeňská pravomoc vedoucího oddělení.....	25
4.4.4 Kázeňská pravomoc ředitele	26
4.5 Průběh disciplinárního řízení	26
4.5.1 Skutková podstata kázeňského přestupku.....	29
4.5.2 Rozhodnutí	29
4.5.2.1 Výrok rozhodnutí	30
4.5.2.2 Odůvodnění rozhodnutí.....	30
4.5.2.3 Poučení o opravných prostředcích	31
4.5.2.4 Oznámení rozhodnutí	31
4.5.3 Podmíněný kázeňský trest.....	32
4.6 Výkon vybraných kázeňských prostředků/Příklady z kázeňské praxe ve vybrané jednotce	32
4.7 Komparace disciplinárního řízení ve výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu vazby	36

4.8 Odlišnosti disciplinárních řízení u některých skupin odsouzených	38
4.9 Účel kázeňských prostředků	39
Závěr.....	41
Seznam použitých zdrojů	43
Přílohy	45

Úvod

Otázky výchovy a zejména problematika uplatňovaných metod výchovného procesu jsou součástí pedagogiky a psychologie od počátku jejich vzniku. Již v době před vědeckým poznáním světa a života byly uplatňovány v lidské společnosti určité postupy, které lze zpětně hodnotit jako určité prvky regulace chování nebo jednání jednotlivců. Již v dávné minulosti lidé chápali odměnu a trest jako nezbytný prvek působení na jedince, jehož cílem bylo žádoucí a přijatelné chování. Tehdy se jednalo o procesy často nevědomé a neřízené a od určité civilizační etapy se disciplinární řízení, tedy odměna a trest, stalo vědomou součástí výchovy, měnil se jen jeho druh, aplikace a význam.

Odměna a trest patří do oblasti disciplinárních opatření a tato opatření jsou aplikována v každodenním životě. Již od dětství nás provázejí pravidla, zásady a kritéria, jejichž naplňování je státem, společností a ostatními jedinci vyžadováno. Pokud nejsou jedincem tato pravidla akceptována, přichází sankce - v případě státu může být sankcí například podmíněný nebo nepodmíněný trest odnětí svobody, tresty a sankce jsou uplatňovány v silniční dopravě, v ochraně životního prostředí, ochraně veřejného pořádku, apod. V případě vztahů mezi jedinci ve společnosti se může nerespektování určitých pravidel projevit například finanční sankcí, určitým společenským opovržením nebo jiným omezením, v rodině a při výchově se uplatňují určité verbální korekce, fyzické korekce, případně sankce jiného charakteru, mezi které patří například omezení zálib nebo zájmů, rozšíření okruhu povinností apod., jako reakce na určité nežádoucí chování a jednání.

Disciplinární opatření se projevují v pedagogických, psychologických, sociologických a právních oborech a disciplínách. Cílem je určitý soulad, řád a pravidla, aby společnost mohla plnit svoji úlohu a roli.

Obdobným způsobem, jak jsou v běžné společnosti aplikována disciplinární opatření, jsou i v místech výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby využívána určitá disciplinární opatření, resp. odměny a tresty k zajištění požadovaného fungování a k udržení určitého stavu v oblasti pořádku a kázně. Zejména z důvodu profesního zájmu jsem si vybrala toto téma, neboť kázeňská praxe v těchto podmínkách má svá specifika, ale přitom respektuje obecně platné pedagogické zásady a principy. Obsahem

a cílem této práce je podrobná analýza disciplinárních opatření u osob ve výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu vazby. Uplatňované postupy představují určitou analogii správních činností. Současně je hlavním cílem rozšíření profesních znalostí s jejich následným využitím v praxi a pracovním životě. Rovněž lze tuto oblast a problematiku přiblížit i dalším zájemcům, případně může být práce využita jako souhrnná metodika nebo metodická pomůcka.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem této bakalářské práce na téma Disciplinární řízení ve výkonu trestu odnětí svobody je seznámit se prostřednictvím uceleného popisu a analýzy disciplinárního řízení s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody a komparace podmínek disciplinárních řízení ve výkonu trestu a podmínek disciplinárních řízení ve výkonu vazby s danou problematikou z důvodu mého profesního zařazení, rozšíření profesních znalostí s jejich následným využitím v mé profesní praxi. Výsledná bakalářská práce může následně tuto problematiku, jež má ve svých podmínkách svá specifika a jejíž postupy mají jistou analogii ke správní činnosti, přiblížit i dalším zájemcům a může sloužit i jako metodická pomůcka.

V bakalářské práci bude využita metoda analýzy, deskripce, hodnocení a komparace.

2 Kázeňské prostředky z pedagogického hlediska

Kázeň je jedním z nejdůležitějších témat, která se z hlediska pedagogiky neustále probírají. Důkazem o tom může být i spousta literatury zabývající se touto tematikou, mezi nejznámější autory patří například Zdeněk Matějček.

HARTL¹ uvádí, že kázeň je souborem opatření pro dodržení stanovených norem chování a je to jeden z cílů výchovy. K udržení stanovené kázně je vhodné používat kázeňské prostředky – může to být jak odměna, tak i trest. Odměna i trest se však dá považovat za doplňující výchovný prostředek, neboť hlavní výchova probíhá už v osobním působení rodičů a dětí a až následně pak učitelů a žáka.

Efektivní použití kázeňským prostředků je podmíněno znalostí jedince, neboť každý jedinec je osobností a na každého jedince působí různé kázeňské prostředky jinak. Co je pro jednoho jedince trestem, může být pro druhého odměnou.

MATĚJČEK² uvádí tři vrstvy odměn a trestů:

- a) tělesné jsou nejnižší vrstvou a jsou hmatatelné
- b) duševní jsou psychologickým působením v pozitivním nebo negativním duchu
- c) duchovní jsou nejvyšší vrstvou, jedná se o porozumění, odpuštění, apod.

2.1 Pojem trest

Trest je důležitý kázeňský prostředek, který ovlivňuje chování jedince a může ho naučit správným vzorcům chování nebo minimálně zastrašit od nevhodného chování.

Trest definuje řada autorů, pro ilustraci vnímání trestu z různých úhlů pohledů jsou níže uvedeny některé z nich.

Pedagogický slovník uvádí definici, že trest je „jedna z forem negativního motivačního působení na žáka ve škole i doma. Jde o záměrně navozený následek toho, že žák splnil nebo nesplnil uložené požadavky“³. Autor zde uvádí, že se jedná o záměrně navozený následek, tedy jedince čeká následná sankce, pouze pokud nesplní uložené požadavky.

¹ HARTL, P.; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha, 2000.

² MATĚJČEK, Z. *Po dobrém nebo po zlém?*. Praha, 1995.

³ PRŮCHA, J.; VALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha, 2001, s. 262.

MATĚJČEK⁴ se na trest dívá z pohledu individuality jedince a snaží se upozornit na jedinečnost lidské bytosti a s tím související individuální přístup „trest zajisté není to, co jsme si jako trest pro dítě vymysleli, ale to, co dítě jako trest prožívá. Onen nepříjemný, tísnivý, zahanbující a ponižující pocit, kterého bychom se chtěli co nejdříve zbavit a kterému bychom se chtěli rozhodně pro příště vyhnout“.

Z psychologického hlediska se na trest dívají ČÁP, MAREŠ⁵ - uvádí, že tresty patří k nejběžnějším výchovným prostředkům, které mají význam i v obecné psychologii a ve fyziologii. Trest vymezují jako působení (rodičů, vychovatelů...), které je spojeno s určitým chováním či jednáním vychovávaného. Vyjadřuje negativní společenské hodnocení chování nebo jednání. Vychovávaný je omezen v některé ze svých potřeb. Trest mu přináší nelibost či újmu nebo frustraci.

Trest plní dvě funkce⁶:

1. informační – upozornění na nesprávné chování
2. motivační – trest navozuje motivační konflikt, je to pro jedince frustrující zážitek

Lze zde vysledovat i třetí funkci a tou je pocit, že k trestanému má okolí negativní osobní vztah, že k němu cítí nedůvěru.

MATĚJČEK⁷ uvádí odlišný pohled na to, jaké funkce by měl trest plnit:

1. napravit škodu
2. zabránit, aby se nežádoucí chování opakovalo
3. zbavit viníka pocitu viny

2.2 Pojem odměna

Výraz odměna vyvolává v mnoha lidech pozitivní emoce – vzpomínky například na to, jak byl někdo pochválen nebo dostal odměnu sladkou či finanční. U některých jedinců se může s tímto výrazem objevit pocit nespravedlnosti, vzpomínky na křivdu, že byl pochválen někdo jiný, apod.

Každý autor, který definuje odměny, se na ně dívá trochu jinak. PRŮCHA⁸ vidí odměnu jako jednu z forem pozitivního motivačního působení a záměrně navozený

⁴ MATĚJČEK, Z. *Po dobrém nebo po zlém?*. Praha, 1995, s. 26.

⁵ ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha, 2001.

⁶ PRŮCHA, J.; VALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha, 2001.

⁷ MATĚJČEK, Z. *Po dobrém nebo po zlém?*. Praha, 1995.

⁸ PRŮCHA, J.; VALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha, 2001.

následek splnění uložených požadavků nebo následek dobrého výkonu z vlastní iniciativy.

MATĚJČEK⁹ se dívá na odměnu z pohledu individuality jedince a upozorňuje na skutečnost, že pro každého jedince je odměnou něco jiného. Odměna má být příjemným, povznášejícím pocitem uspokojení, který bychom si rádi co nejdéle udrželi a znovu zopakovali.

ČÁP a MAREŠ¹⁰ se dívají na odměnu v speciálně výchovných a společenských souvislostech a je to podle nich takové působení, které je spojené s určitým chováním či jednáním jedince, které vyjadřuje kladné společenské hodnocení tohoto chování či jednání a jedinci přináší uspokojení některých jeho potřeb.

KOPŘIVA¹¹ vnímají odměnu jako nerovnocenný vztah dvou lidí, kdy ten nadřazený donutí podřazeného k jednání, které by jinak nekonal bez očekávání odměny.

Odměny lze dělit mnoha způsoby, například ČÁP a MAREŠ¹² dělí odměny na:

1. hmotné – například formou věcných nebo peněžních dáreků
2. nehmotné – kladné hodnocení formou pochvaly, úsměvu, projevu sympatie, apod.
3. hmotné i nehmotné – umožnění nějaké činnosti či zážitku, po kterém jedinec toužil

Odměna plní dle PRŮCHY¹³ dvě základní funkce:

1. informační – jedinec je informován o správnosti svého chování, postupu či výsledku
2. motivační – tj. příjemný pocit, který odměna vyvolala, má navodit pocit úspěchu, aby se jedinec motivoval k opakování činnosti

Odměna může v jedinci vyvolat ještě třetí funkci, kdy chápe odměnu jako vyjádření pozitivního vztahu ke své osobě.

⁹ MATĚJČEK, Z. *Po dobrém nebo po zlém?*. Praha, 1995.

¹⁰ ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha, 2001.

¹¹ KOPŘIVA, P.; NOVÁČKOVÁ, J.; NEVOLOVÁ, D.; KOPŘIVOVÁ, T. *Respektovat a být respektován*. 2008

¹² ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha, 2001.

¹³ PRŮCHA, J.; VALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha, 2001.

2.3 Zásady při použití kázeňských prostředků

V dané situaci není vždy jednoduché zvolit vhodný kázeňský prostředek a zejména se musí při udělování odměn a trestů přistupovat k jedinci individuálně.

MATĚJČEK¹⁴ uvádí hlavní zásady používání kázeňských prostředků:

1. Přiměřenost – z hlediska osobnosti i věku jedince
2. Srozumitelnost – jedinec by měl přesně vědět, proč je chválen nebo trestán
3. Různorodost – při opakování stejného kázeňského prostředku dojde k neefektivitě použití
4. Stupňování – tresty i odměny se mají adekvátně stupňovat
5. Důslednost – v použití odměny či trestu v dané situaci

¹⁴ MATĚJČEK, Z. *Po dobrém nebo po zlém?*. Praha, 1995.

3 Základní problematika výkonu trestu a výkonu vazby

3.1 Vězeňská služba České republiky z legislativního hlediska

Vězeňská služba České republiky (dále jen „VS ČR“) byla zřízena zákonem České národní rady č. 555/1992 Sb., a vznikla k 1.1.1993 transformací stávajícího Sboru nápravné výchovy ČR (dříve ČSR). Vznik VS ČR nebyl ani tak způsoben rozpadem československé federace, neboť i před rokem 1989 bylo vězeňství v kompetenci jednotlivých republik a jejich ministerstev spravedlnosti a neexistoval žádný federální subjekt, který by problematiku vězeňství zastřešoval, ale spíše novou politicko-společenskou situací – potřebou vytvořit novou demokratickou instituci, která bude v praxi realizovat výkon trestu odnětí svobody a výkon vazby. Právě zákon č. 555/1992 Sb., zakotvil organizaci této instituce a stanovil mantinely, ve kterých se oprávnění a povinnosti pracovníků VS ČR mohou pohybovat. VS ČR zajišťuje zejména výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody a v rozsahu stanoveném zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky ve znění pozdějších předpisů, ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Generální ředitelství Vězeňské služby, vazební věznice a věznice, pokud rozhodují ve správním řízení, mají postavení správních úřadů. VS ČR je organizační složkou státu a hospodaří s majetkem státu, který potřebuje k plnění svých úkolů, je účetní jednotkou¹⁵.

VS ČR spravuje a střeží vazební věznice a věznice, střeží věznice pro místní výkon trestu a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody, střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich nekonfliktní způsob života po propuštění, zabezpečuje úkoly při předcházení a odhalování trestné činnosti osoby ve

¹⁵ KÝR, A. , Historie VS ČR [online]. [20.10.2010]. Dostupný z WWW: <<http://vs-cr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/>> .

výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů a státních zastupitelství a v jiných místech činnosti soudů a ministerstva spravedlnosti, bezpečnost výkonu pravomoci soudů a státních zastupitelství, vede evidenci osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody na území České republiky, provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, případně i osob ve výkonu vazby¹⁶.

Základními organizačními jednotkami VS ČR jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice a Institut vzdělávání. Generální ředitelství VS ČR řídí, organizuje a kontroluje činnost ostatních článků organizace VS ČR.

3.2 Výkon trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody ve věznicích a ve zvláštních odděleních vazebních věznic upravuje zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v platném znění (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“). Podrobnější pravidla pro výkon trestu odnětí svobody i způsob zacházení a s tím spojená práva a povinnosti odsouzených stanoví vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „řád výkonu trestu“).

Musí být respektovány základní principy, které jsou obsahem Ústavy ČR, Listiny základních práv a svobod a v mezinárodních úmluvách, kterými je Česká republika vázána. Již základní principy stanovené v Evropských vězeňských pravidlech¹⁷ stanovují, že odnětí svobody se má provádět za takových materiálních a mravních podmínek, které zabezpečují respekt k důstojnosti člověka. Evropská vězeňská pravidla mají být aplikována nestranně, bez jakékoliv formy diskriminace. Je třeba respektovat i náboženské vyznání a mravní principy skupiny, k níž vězeň náleží.

¹⁶ Česko. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, částka 112, 3298-3302.

¹⁷ Council of Europe. Committee of ministers. *Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules*[online]. 2006[7.11.2010]. Dostupný z WWW: <<http://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=955747>>

3.2.1 Povinnosti odsouzených osob

Povinnosti odsouzených jsou upraveny v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody¹⁸. Veškerá omezení vyplývající z trestu odnětí svobody začínají u povinnosti podrobit se pravomocnému odsuzujícímu rozsudku k tomuto trestu a z následného nástupu do tohoto výkonu. Jedná se samozřejmě o nejpřísnější trest v našem trestním řádě, jelikož je omezena svoboda, jakožto nejcennější statek každého člověka. Soudem určený trest tedy musí chránit společnost před pachateli trestných činů, což u nepodmíněného trestu odnětí svobody je naplněno doslovně, jelikož odsouzení jsou od společnosti naprosto separováni do samostatně spravovaných prostor. Tyto mají zabránit odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti, což je také zajištěno, ale pouze do té míry, že je zabráněno v páčání trestné činnosti mimo prostory věznice. Oproti tomu v místech výkonu trestu samozřejmě může dojít k páčání trestných činů.

Pro odsouzeného vyplývá povinnost podrobit se omezením některých práv a svobod, jejichž výkon by byl v rozporu s účelem výkonu trestu nebo která nemohou být vzhledem k výkonu trestu uplatněna. Z těchto důvodů jsou omezena práva a svobody na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, svobodu pohybu a pobytu, zachování listovního tajemství a právo svobodné volby povolání. Odsouzeným nepřísluší po dobu výkonu trestu výkon práva sdružovat se ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích, nepřísluší jim právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost.

Kromě omezení jsou odsouzení zatíženi určitými povinnostmi, jako např. dodržovat stanovený pořádek a kázeň, plnit pokyny a příkazy pracovníků Vězeňské služby, řádně plnit pracovní úkoly v případě zařazení do zaměstnání. Odsouzený má povinnost pracovat, pokud je k práci zdravotně způsobilý a byl zařazen do práce. Odsouzení musejí šetrně zacházet se svěřenými věcmi, dodržovat zásady slušného chování vůči všem lidem, s nimiž přicházejí do kontaktu, zachovávat ustanovení vnitřního řádu atd. Odsouzenému je zakázáno vyrábět, přechovávat a konzumovat alkoholické nápoje a jiné návykové látky, hrát hry o peníze, věci, služby nebo o jiné úkony. Nemůže se nechat tetovat nebo tetovat sebe nebo jinou osobu. Odsouzený je povinen podrobit se jak osobní prohlídce, a to z důvodu zajišťování vnitřního pořádku ve věznici nebo aby při sobě neměl věc, kterou by narušoval účel výkonu trestu, tak i kontrole svých osobních věcí. S tímto souvisí i lékařské prohlídky,

¹⁸ Česko. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 58, s. 3170-3187.

kde je povinen podstoupit vstupní, periodické, mimořádné, výstupní prohlídky, včetně diagnostických a laboratorních vyšetření a očkování. Pokud onemocní, stane se mu úraz nebo je zraněn, má odsouzený povinnost to neprodleně ohlásit zaměstnanci VS ČR. Zákonodárce v tomto zákoně pamatoval i na zákaz předstírání poruchy zdraví nebo úmyslného poškození zdraví.

Velmi zásadní je povinnost odsouzeného hradit náklady výkonu trestu odnětí svobody. Existuje však řada výjimek, kdy může ředitel věznice od vymáhání náhrad nákladů výkonu trestu upustit.

3.2.2 Práva odsouzených osob a jejich ochrana

Práva odsouzených a jejich ochrana se řídí zákonem o výkonu trestu odnětí svobody¹⁹. V první řadě zde stanovena rovnost v právech všem odsouzeným, čili z toho vyplývající zákaz diskriminace u osob ve stejném postavení – postavení vězně. Na zachování práv odsouzených, která mají ve výkonu trestu odnětí svobody, jsou povinni dbát samozřejmě zaměstnanci Vězeňské služby. Odsouzený smí k uplatnění stanovených práv a k ochraně oprávněných zájmů podávat stížnosti a žádosti orgánům příslušným k jejich vyřízení. K tomu, aby stížnosti a žádosti byly příslušným orgánům odeslány a aby s nimi jiné než oprávněné osoby nezacházely, stanoví ředitel věznice okruh zaměstnanců Vězeňské služby a pověřil je přebíráním, odesláním a evidencí těchto písemností a vytvoří další nutné podmínky k jejich doručení. S tímto souvisí také úprava v řádu výkonu trestu odnětí svobody²⁰, kde jsou vyjmenovány mezinárodní organizace a organizace, kterým lze adresovat stížnosti a žádosti k uplatnění práv a oprávněných zájmů odsouzených. Může se jednat o státní orgány České republiky i o mezinárodní organizace.

¹⁹ Česko. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 58, s. 3170-3187.

²⁰ Česko. Vyhláška č. 345/1999 Sb., Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1999, částka 110, s. 7568-7586.

4 Disciplinární řízení ve výkonu trestu odnětí svobody

Pro pochopení problematiky je nejprve nutné vyložit některé pojmy²¹:

Kázeňská pravomoc – oprávnění zaměstnanců udělovat kázeňské odměny a ukládat kázeňské tresty odsouzeným.

Prostředky kázeňské pravomoci – systém kázeňských odměn a trestů vyplývající z příslušného zákona.

Kázeňské řízení – postup zaměstnanců s kázeňskou pravomocí podle příslušného zákona.

Dokazování – jedná se o získávání, shromažďování a hodnocení důkazních prostředků za účelem zjištění, zda skutek, v němž je spatřován kázeňský přestupek, se skutečně stal a zda jej spáchala osoba ve výkonu trestu nebo ve výkonu vazby.

Důkazní prostředky – musí být označeny nebo popsány tak, aby je bylo možno v praxi využít a aby se zjistily a vyhodnotily veškeré okolnosti skutku.

Věcné důkazy – jsou předměty, kterými nebo na nichž byl přestupek spáchán a mohou být použity ke zjištění skutkového stavu, dále listinné důkazy, testy apod.

Žádoucí jednání – jednání, ke kterému je osoba ve výkonu trestu motivována (plnění programu zacházení, pracovní činnost, chování, kázeň, pořádek, realizace aktivit...

Příkladný čin – iniciativní zásah při likvidaci požáru, záchranu lidského života, odvracení nebo zabránění hrozící škody na zdraví nebo majetku, nebo ochrana osoby před útočícím odsouzeným nebo obviněným.

Zahlázení kázeňského trestu – učinění opatření v souvislosti s oprávněním zaměstnanců s kázeňskou pravomocí.

Navazování nedovolených styků – odesílání, předávání a doručování ústních, písemných nebo jiných zpráv a doručování předmětů mimo návštěvy, vycházky, korespondenci či komunikaci s jinými osobami na svobodě.

Účastníci kázeňského řízení – jsou odsouzený nebo obviněný, proti němuž je řízení vedeno, poškozený.

²¹ Nařízení generálního ředitele VSČR, č.16/2010, kterým se stanoví podrobnosti a postup zaměstnanců VSČR při uplatňování kázeňské pravomoci nad odsouzenými a obviněnými. In *ASPI*

Společné kázeňské řízení – postup při projednávání a řešení nejméně dvou návrhů na kázeňskou odměnu nebo záznamů o kázeňském přestupku při vydání jediného rozhodnutí.

4.1 Disciplinární řízení z hlediska legislativy

V rámci realizace disciplinárních opatření je nutno zdůraznit, že jsou respektovány obecně platné zásady a principy pedagogicko-psychologického procesu. Opatření mají samozřejmě svoji zvláštnost s ohledem na zákonné podmínky upravující výkon trestu odnětí svobody a specifiku místa, včetně výjimečnosti spočívající v míře narušení osobnosti jedince a nutnosti zajištění dodržování zákonných, prováděcích a interních předpisů.

Předpisy, kterými je realizace kázeňských opatření ve výkonu trestu odnětí svobody řešena:

- a) zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- b) vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody
- c) nařízení generálního ředitele VS ČR č. 16/2010, kterým se stanoví podmínky a postup zaměstnanců Vězeňské služby ČR při uplatňování kázeňské pravomoci nad odsouzenými a obviněnými, (dále jen „NGŘ VS ČR č. 16/2010“)
- d) nařízení generální ředitelky VS ČR č. 32/1999, kterým se zmocňují zaměstnanci Vězeňské služby ČR k výkonu kázeňské pravomoci nad odsouzenými (dále jen „NGŘ VS ČR č. 32/1999“)

4.2 Kázeňský trest

Ukládání kázeňských trestů se řídí zákonem o výkonu trestu odnětí svobody²².

Kázeňské tresty se odsouzeným ukládají za kázeňské přestupky, za které se považuje zaviněné porušení zákonem stanovené nebo na jeho základě uložené povinnosti, pořádku nebo kázně během výkonu trestu.

Z restriktivního výkladu tohoto ustanovení se může zdát, že je možné postihnout kázeňským trestem pouze porušení povinností uložených obsahem zákona, ne ale předpisem nižší právní síly jako je např. řád výkonu trestu odnětí svobody nebo dále vnitřní řád věznice. Mezi povinnosti odsouzených však patří dodržovat stanovený pořádek a kázeň, plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby, a i jinak zachovávat ustanovení vnitřního řádu věznice.

Proto případné tvrzení odsouzeného, že kázeňský trest mu byl uložen na základě porušení vnitřního řádu věznice a nikoli zákona o výkonu trestu odnětí svobody, nemůže v případě podané stížnosti proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu uspět.

Kázeňský trest je možné uložit, jen pokud jsou náležitě objasněny okolnosti kázeňského přestupku a prokázána vina odsouzeného, přičemž před samotným uložením trestu musí být dána odsouzenému možnost vyjádřit se k dané věci. Pro uložení kázeňského trestu je stanovena prekluzivní lhůta 1 roku od spáchání kázeňského přestupku, po jejímž marném uplynutí nesmí být trest uložen.

Ve všech případech uložených kázeňských trestů se připouští, aby odsouzený podal ve lhůtě 3 dnů ode dne oznámení stížnost proti rozhodnutí, jímž mu byl uložen kázeňský trest. Stížnost zásadně nemá odkladný účinek, aby se zamezilo stavu ohrožujícímu udržení pořádku ve věznici, výjimku však tvoří propadnutí nebo zabránění věci.

O stížnosti je nutno rozhodnout do pěti pracovních dnů od jejího podání, přičemž pravomoc rozhodovat v dané věci má ze zákona ředitel věznice nebo k tomu zmocněný zaměstnanec vězeňské služby.

Zvláštním právním institutem je tzv. zahlazení kázeňského trestu, které má ty účinky, že se na odsouzeného hledí, jako by mu nebyl kázeňský trest nikdy uložen. Následně tedy není možné zahlazené kázeňské tresty uvádět v žádném hodnocení odsouzeného, které se zpracovává a předkládá soudu při rozhodování o přeřazení do mírnějšího typu věznice nebo při rozhodování o podmíněném propuštění. Rovněž k zahlazenému kázeňskému trestu nelze přihlížet při jiném rozhodování o odsouzeném.

²² Česko. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 58, s. 3170-3187.

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody specifikuje formy trestů, kterými jsou²³:

”

- a) důtka,
- b) snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- c) zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,
- d) pokuta až do výše 1000 Kč,
- e) propadnutí věci,
- f) umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,
- g) celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dnů,
- h) umístění do samovazby až na 20 dnů,
- i) odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.“

V praxi se nejčastěji z výše uvedených kázeňských trestů využívá důtka, umístění do uzavřeného oddělení, celodenní umístění do uzavřeného oddělení a výjimečně umístění do samovazby.

Uložit kázeňský trest lze pouze v případě, že jsou objasněny veškeré okolnosti přestupku a vina osoby je prokázána. Současně musí být dána možnost, aby se odsouzený k věci vyjádřil. Trest musí být úměrný přestupku a musí být v souladu se sledovaným zájmem a za kázeňský přestupek lze uložit pouze jeden kázeňský trest, s výjimkou propadnutí věci, kdy lze k tomuto uložit ještě i jiný trest.

Současně je nutno respektovat lhůtu, ve které lze trest uložit od doby jeho spáchání, která je jeden rok.

4.3 Kázeňská odměna

Udělování kázeňských odměn je upraveno v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody²⁴.

²³ Česko. § 46 Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 58, s. 3170-3187.

²⁴ Česko. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 58, s. 3170-3187.

Odměnu lze udělit v případech, kdy odsouzený svým chováním, jednáním anebo příkladným činem projevuje odpovědný přístup k plnění povinností a spolupracuje v oblasti naplňování účelu výkonu trestu.

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody specifikuje formy odměn, kterými jsou²⁵:

”

- a) pochvala,
- b) mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin,
- c) povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět,
- d) zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- e) věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1000,- Kč,
- f) rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce,
- g) povolení opustit věznici až na 24 hodin.“

V praxi se z výše uvedených odměn nejčastěji používají pochvala, mimořádné zvýšení doby trvání návštěv, rozšíření osobního volna.

4.4 Zmocnění k udělování kázeňských prostředků

Ne všichni příslušníci a zaměstnanci VS ČR mají pravomoc udělovat kázeňské odměny a ukládat kázeňské tresty odsouzeným. Zákonem o výkonu trestu odnětí svobody je tato pravomoc dána generálnímu řediteli a řediteli věznice. Ostatní mají kázeňskou pravomoc v případě, že jsou k tomu generálním ředitelem zmocnění nařízením²⁶.

Vnitřní norma proto svým obsahem zmocňuje zaměstnance k výkonu kázeňské pravomoci nad odsouzenými.

²⁵ Česko. § 45 zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 58, s. 3170-3187.

²⁶ Česko. Nařízení generální ředitelky VSČR 32/1999, kterým se zmocňují zaměstnanci VSČR k výkonu kázeňské pravomoci nad odsouzenými, v platném znění. In *ASPI*

Obecně lze konstatovat, že kázeňské odměny a kázeňské tresty může udělovat a ukládat ve výkonu trestu odnětí svobody:

- a) vychovatel,
- b) speciální pedagog,
- c) vedoucí oddělení výkonu trestu nebo vedoucí oddělení výkonu vazby a trestu,
- d) ředitel věznice nebo ředitel vazební věznice.

Druh, rozsah a omezení u vychovatele, speciálního pedagoga, vedoucího oddělení a ředitele věznice podrobněji rozvádí uvedená norma s ohledem na druh trestu nebo odměny, funkční a hierarchické postavení ve výchovném systému a potřebnou diferenciaci. Současně obsah upřesňuje a rozvádí podmínky stížností a rozhodování v jejich věcech ve vztahu k uloženému kázeňskému trestu a podmínky prominutí, upuštění nebo zahlazení kázeňského trestu.

Vzhledem ke skutečnosti, že odsouzený, kterému byl uložen trest, se může odvolat k vyšší instanci, v praxi neukládá trest ředitel věznice, neboť by toto odvolání musel řešit generální ředitel VS ČR. Pro kompletnost dané problematiky je ovšem v další části bakalářské práce uvedena i kázeňská pravomoc ředitele, neboť ji legislativně kázeňskou pravomocí disponuje.

Následující kapitoly v souladu s výše uvedenou normou dále přibližují kázeňské pravomoci jednotlivých zmocněných zaměstnanců VS ČR.

4.4.1 Kázeňská pravomoc vychovatele

Vychovatel má právo udělovat tyto kázeňské odměny:

- a) pochvalu,
- b) mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin,
- c) povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět,
- d) zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu na dobu jednoho měsíce,
- e) rozšířené osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce.

Vychovatel má právo ukládat tyto kázeňské tresty:

- a) důtku,
- b) snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu jednoho kalendářního měsíce,
- c) propadnutí věci,
- d) umístění do uzavřeného oddělení až na 7 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,
- e) odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.

4.4.2 Kázeňská pravomoc speciálního pedagoga

Speciální pedagog má právo udělovat vedle kázeňských odměn, které uděluje vychovatel tyto kázeňské odměny:

- a) zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu na dobu dvou měsíců,
- b) věcnou nebo peněžitou odměnu až do výše 300 Kč.

Speciální pedagog má právo ukládat, vedle kázeňských trestů ukládaných vychovatelem, tyto kázeňské tresty:

- a) snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu dvou kalendářních měsíců,
- b) zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,
- c) pokutu až do výše 300 Kč,
- d) umístění do uzavřeného oddělení až na 14 dní, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,
- e) celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 7 dnů,
- f) odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.

4.4.3 Kázeňská pravomoc vedoucího oddělení

Vedoucí oddělení výkonu trestu, případně vedoucí oddělení výkonu vazby a trestu (dále jen „vedoucí oddělení“) má právo udělovat kázeňské odměny, které ukládá vychovatel i speciální pedagog, přičemž kapesné může zvýšit nejvýše o jednu třetinu na dobu tří kalendářních měsíců a věcnou nebo peněžitou odměnu udělit až do výše 600 Kč.

Vedoucí oddělení má právo ukládat, vedle kázeňských trestů ukládaných vychovatelem i speciálním pedagogem, tyto kázeňské tresty:

- a) snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu tří kalendářních měsíců,
- b) pokutu až do výše 600 Kč,
- c) umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění úkolů programu zacházení,
- d) celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dnů,
- e) umístění do samovazby až na 7 dnů,
- f) odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.

4.4.4 Kázeňská pravomoc ředitele

Ředitel věznice má právo udělovat kázeňské odměny a ukládat kázeňské tresty podle zákona v plném rozsahu.

4.5 Průběh disciplinárního řízení

Průběh kázeňského řízení je upraven legislativně v NGR VSČR 16/2010.

Všichni nositelé kázeňské pravomoci musí kázeňské řízení realizovat v souladu s následujícími zásadami:

- a) zásada legality (tzn. aby průběh řízení byl realizován dle obsahu příslušných předpisů)
- b) zásada ústnosti a bezprostřednosti (tzn. aby věc byla projednána vždy v ústním jednání a vždy za přítomnosti odsouzeného/obviněného)
- c) zásada rychlosti (tzn. bezodkladné vyřízení bez zbytečných průtahů)
- d) zásada spolupráce (tzn. předpoklad společného zájmu na průběhu a vyřízení).

Vždy musí být zjištěn a zejména doložen skutkový stav věci, nesmí vzniknout pochybnosti a případné doznání nezbavuje povinnost příslušné zaměstnance okolnosti případu přezkoumat, opatřit a doložit důkazními prostředky, prokazující resp. svědčící v prospěch nebo neprospěch pachatele přestupku.

V kázeňském řízení musí být respektovány hlavní pedagogické zásady, kterými jsou:

- a) individualizace,
- b) přiměřenost,
- c) stupňování,
- d) důslednost a spravedlnost.

Při rozhodování o udělení kázeňských odměn nebo uložení kázeňských trestů je nutno respektovat a zohlednit situace v osobnostně důležitých vztazích odsouzeného nebo obviněného, jejich postavení a vliv ve skupině, kontakty s vnějším prostředím, věk, zdravotní stav.

Zásada individualizace umožňuje zvolit takový prostředek a formu, které zohlední psychické a fyzické zvláštnosti, věk, aktuální situaci. Zjednodušeně, stejný postup může ve svém důsledku mít různý dopad! U každého nebude plnit uložený kázeňský trest nebo udělená kázeňská odměna stejný účel a tato nežádoucí praxe potom může eliminovat další motivaci.

Zásada přiměřenosti umožňuje stupňovat druhy odměn nebo trestů podle jednání, chování, závažnosti, míře a druhu zavinění a dalším okolnostem.

Zásada stupňování souvisí s předchozí zásadou přiměřenosti. Předpokladem je postup od nejnižších druhů odměn a trestů k vyšším druhům, zásada současně dává možnost za první provinění potrestat mírněji, za závažný přestupek přísněji bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o první nebo již několikatý přestupek.

Zásada důslednosti má zabránit, aby některé přestupky byly přehlíženy, jiné naopak postihovány, musí být reagováno vždy na zjištěná provinění a uloženy resp. tresty vykonány, stejně tak v případě odměn je nutno důsledně realizovat související potřebná opatření aby nedocházelo k demotivaci.

Zásada spravedlnosti představuje objektivní zhodnocení jednání a udělení odpovídajících odměn nebo trestů. Jakýkoliv nespravedlivý a nedůsledný postup budí pocit křivdy, averze až odporu. Současně příliš mírné nebo příliš přísné tresty mají obdobný efekt a zcela ztrácí svůj význam a svoji roli.

Průběh kázeňského řízení, tj. jednotlivé kroky jsou totožné pro všechna kázeňská řízení, liší se pouze uděleným kázeňským trestem nebo odměnou.

Fáze v případě spáchání kázeňského přestupku jsou následující:

1. Zpracování tiskopisu „Záznam o kázeňském přestupku“ (dále jen „záznam“) (viz. příloha I) - po zjištění, že došlo ke spáchání kázeňského přestupku se kázeňské řízení zahajuje na základě zpracování tohoto dokumentu. Tento záznam může sepsat kterýkoliv zaměstnanec VS ČR a musí k němu být přiloženy všechny důkazní prostředky.
2. Předání záznamu osobě s kázeňskou pravomocí – tyto osoby jsou uvedeny ve 4.kapitole této bakalářské práce.
3. Vyhodnocení záznamu a přistoupení ke kázeňskému řízení.
4. Vlastní kázeňské řízení a vydání rozhodnutí (viz. příloha II) – uložení kázeňského trestu nebo vyřízení jiným způsobem (pokud se skutek nestal, nebyl prokázán nebo jej pachatel nespáchal nebo není kázeňským přestupkem, se řízení zastaví; jedním z důvodů zastavení řízení je i skutečnost, že pachatel trpí prokazatelně závažnou duševní chorobou a nemohl rozpoznat žádoucí skutečnosti).
5. Výkon uloženého kázeňského trestu a možnost podání stížnosti proti uloženému kázeňskému trestu.

V každé jednotlivé fázi má pachatel možnost se vyjádřit ke všem skutečnostem, vině a předloženým důkazům. Obdobně jako v trestním řízení může pachatel uvádět skutečnosti, které mohou zmírnit jeho vinu, nebo požadovat provedení dalších důkazů. Podmínkou je, aby veškeré postupy vedly k vyřešení, aby průběh nebyl zdržován skutečnostmi, které nemají s danou problematikou spojení.

V případě cizinců, kteří prohlásí, že neovládají český jazyk, je legislativně umožněno, aby byli seznámeni s obsahem záznamu, rozhodnutím i poučením o opravných prostředcích v jazyce, kterému rozumí. V praxi se toto nevyužívá, neboť odsouzení cizinci, legálně pobývající na území ČR, již český jazyk ovládají natolik, aby kázeňskému řízení porozuměli.

Fáze v případě ukládání kázeňské odměny jsou následující:

1. Sepsání návrhu na kázeňskou odměnu (dále jen „návrh“) může sepsat jakýkoliv zaměstnanec VS ČR na stanovený tiskopis „Návrh na udělení kázeňské odměny odsouzenému“(viz. příloha III).
2. Předání návrhu osobě s kázeňskou pravomocí – tyto osoby jsou uvedeny ve 4. kapitole této bakalářské práce.

3. Vyhodnocení návrhu.
4. Sepsání tiskopisu „Rozhodnutí o uložení kázeňské odměny“ (viz. příloha IV).

Zaměstnanci VS ČR uvedou všechny podstatné skutečnosti k udělení kázeňské odměny (zejména za které časové období je kázeňská odměna navrhována a další skutečnosti, které zaměstnanec VS ČR může ze svého pracovního zařazení doložit) a mohou doporučit i udělení konkrétní kázeňské odměny.

4.5.1 Skutková podstata kázeňského přestupku

Skutek²⁷ je souhrn okolností představující určité jednání a jeho následek. Skutková podstata kázeňského přestupku je tvořena čtyřmi typovými znaky:

- objekt (zájem na dodržování stanovených povinností a zákazů ze strany odsouzených)²⁸
- objektivní stránka (jednání pachatele, tj. konání nebo opomenutí konání, které byl povinen činit)
- subjekt (odsouzený, obviněný)
- subjektivní stránka (zavinění, motiv či pohnutka, vycházející z psychiky subjektu; rozlišujeme úmyslné nebo nedbalostní zavinění)

Obdobně jako v trestním řízení, tak i v řízení o kázeňských přestupcích je důležitá objektivní stránka, zejména jednání pachatele a vymezení objektu, je nutno proto vždy jednoznačně charakterizovat objekt a objektivní stránku kázeňského přestupku, včetně uvedení jednoznačného jednání pachatele a určení, co a jakým způsobem bylo porušeno.

4.5.2 Rozhodnutí

Rozhodnutí o uložení kázeňského trestu nebo rozhodnutí o udělení kázeňské odměny (dále jen „rozhodnutí“) musí korespondovat se skutečným stavem a obsahuje

²⁷ Nařízení generálního ředitele VS ČR, č.16/2010, kterým se stanoví podrobnosti a postup zaměstnanců VS ČR při uplatňování kázeňské pravomoci nad odsouzenými a obviněnými. In *ASPI*

²⁸ Povinnosti a zákazy stanovuje zákon o výkonu trestu odnětí svobody, řád výkonu trestu odnětí svobody, vnitřní předpisy VS ČR

výrok, odůvodnění a v případě rozhodnutí o uložení kázeňského trestu i poučení o možnosti podat proti rozhodnutí stížnost nebo žalobu.

Zaměstnanec VS ČR, zmocněný k realizaci kázeňské praxe, může rozhodnout jedině o skutku, který je uveden v záznamu, případně dále na základě následně zjištěných skutečností nebo okolností.

Před vydáním rozhodnutí je nutno vždy zvážit všechny okolnosti, podmínky a příčiny zejména např.:

- a) dobu, která uplynula od posledního trestu nebo odměny,
- b) možnost realizace rozhodnutí ze strany zaměstnance s větším rozsahem kázeňské pravomoci.

Rozhodnutí se vyhotovuje vždy písemně na určeném tiskopisu. Rozhodnutí musí obsahovat:

- a) místo a datum vydání ,
- b) jméno a příjmení,
- c) datum narození,
- d) identifikační kód,
- e) typ věznice,
- f) funkci zaměstnance, u příslušníka i služební hodnost,
- g) titul, jméno, příjmení a podpis autora rozhodnutí.

Rozhodnutí se v jednom výtisku oproti podpisu předává odsouzenému.

4.5.2.1 Výrok rozhodnutí

Výrok je část, jejíž obsahem je řešení, které bylo předmětem rozhodování a jde o tzv. jádro rozhodnutí a z jeho obsahu musí být zřejmé, co bylo předmětem rozhodnutí a na základě jaké právní úpravy bylo rozhodováno a rozhodnuto. Popisuje se skutek, určení pachatele, času, místa, popis jednání nebo děj, popřípadě související okolnosti. Vždy se rovněž uvedou povinnosti nebo povinnost, která byla porušena. Uvádí se slovní i číselné označení zákona, který byl porušen.

4.5.2.2 Odůvodnění rozhodnutí

Odůvodnění je shrnutím všech zjištěných skutečností, odůvodňující výrok rozhodnutí. V odůvodnění se uvedou podklady, které slouží pro rozhodnutí a které byly prokázány, důkazy, tvrzení a úvahy, vždy se dále stručně odůvodní druh a výše trestu nebo odměny. Byl-li kázeňský trest uložen podmíněně resp. jeho výkon se podmíněně odkládá, musí se uvést odůvodnění takového postupu resp. rozhodnutí. Současně musí být uvedena a určena zkušební doba.

V případech, kdy je zpracováno a předloženo více návrhů nebo záznamů na jednoho odsouzeného, vydává se zpravidla jedno souhrnné rozhodnutí. Každý záznam nebo návrh se řádně prošetří tak, aby byly objasněny všechny okolnosti a ve výrokové části se vyznačí skutečnost, že byly řešeny návrhy nebo záznamy souhrnně.

4.5.2.3 Poučení o opravných prostředcích

V poučení se vždy uvede zda a v jaké lhůtě lze podat proti rozhodnutí opravný prostředek a zda má stížnost odkladný účinek.

Pokud se pachatel po vydání rozhodnutí rozhodne, že svého práva na podání opravného prostředku nevyužije, vyznačí se toto rozhodnutí na určeném tiskopisu a odsouzený rozhodnutí stvrdí podpisem.

Pro krátkou dobu možnosti podání opravného prostředku je nutno pachatele vždy, nejenom písemně ale i verbálně poučit o možnosti tohoto prostředku a jeho případného využití. V tomto případě je na určeném tiskopisu příslušná část, kterou využije zaměstnanec s vyšší kázeňskou pravomocí, než ten, který rozhodoval, k řešení a popisu opravného prostředku.

V případě, kdy by při opravném prostředku resp. rozhodování došlo ke zrušení části nebo zcela vykonaného trestu, lze dopady zmírnit s využitím kompenzace např. ve formě použití telefonu ke kontaktu s osobou blízkou nebo návštěv, rozšíření osobního volna a sledování televizních programů, umožnění jednorázového nákupu potravin a osobních věcí.

4.5.2.4 Oznámení rozhodnutí

V případě rozhodnutí o zabránění věci se zpracuje písemně a oznamuje se doručením, ostatní rozhodnutí se oznamují ústně, ústně se vyhláší i poučení o možném opravném prostředku a obojí stvrzuje pachatel podpisem.

Základní pedagogickou ale zejména i bezpečnostní podmínkou je při vyhlášení zajistit potřebnou důstojnost, tzn. nevyhlášovat na chodbě, ložnici, cele, pracovišti apod.. Výjimkou je kázeňská odměna – pochvala, kde v jediném případě lze tuto odměnu udělit před skupinou odsouzených.

4.5.3 Podmíněný kázeňský trest

V deskripci disciplinárního řízení ve VTOS je důležité zmínit i možnost podmíněného kázeňského trestu, tj. že existuje možnost udělit kázeňský trest podmíněně. Tuto možnost je třeba zvážit vždy, jde-li o:

- a) první kázeňský přestupek,
- b) kázeňský přestupek v době přízpůsobování se podmínkám výkonu trestu,
- c) první přestupek nové skutkové podstaty nebo o první přestupek vyžadující jinak uložení přísnějšího trestu,
- d) pachatel s nízkou frekvencí páchaní přestupků,
- e) přestupky, které jsou důsledkem nepříznivých podmínek ve věznici (např. kapacita).

4.6 Výkon vybraných kázeňských prostředků/Příklady z kázeňské praxe ve vybrané jednotce

V případě zaviněného porušení stanovené povinnosti nebo stanoveného pořádku a kázně lze uložit odsouzenému kázeňský trest. Dle závažnosti přestupku a s přihlédnutím k osobnosti odsouzeného, nemusí ale být trest uložen, pokud již samotným projednáním přestupku lze dosáhnout sledovaného účelu.

Ze statistik a přehledů vyplývá, že nejčastěji ukládanými kázeňskými tresty jsou dŭtka a umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení. Přičemž kázeňský trest umístění do

uzavřeného oddělení až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení, lze uložit i podmíněně se zkušební dobou až na 6 měsíců.

Důtka se vysloví vždy ústně. Může být vyslovena individuálně nebo před skupinou odsouzených. V praxi je využíváno především individuální formy.

Kázeňský trest umístění do uzavřeného oddělení se vykonává ve vyčleněné části věznice, oddělené od standardních ubytovacích prostorů. Zpravidla se jedná o prostory celového oddělení výkonu kázeňských trestů, určeného i pro výkon dalších kázeňských trestů.

Odsouzený, kterému byl uložen kázeňský trest umístění do uzavřeného oddělení s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení, nastupuje výkon tohoto kázeňského trestu v pracovních dnech ihned po skončení pracovní doby, případně jiných aktivit programu zacházení a setrvává v něm i ve dnech pracovního volna a pracovního klidu. Při nástupu do uzavřeného oddělení se u odsouzeného provede osobní prohlídka.

Během výkonu kázeňského trestu umístění do uzavřeného oddělení s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení má odsouzený právo se zúčastnit vycházek v rozsahu jedné hodiny denně, jestliže pracuje v uzavřené místnosti. V uzavřeném oddělení není dovoleno mít u sebe bateriový radiopřijímač. Odsouzenému se umožní účast na vzdělávacích a speciálních výchovných aktivitách vyplývajících z jeho programu zacházení.

Odměnu lze udělit, jestliže odsouzený svým chováním a jednáním nebo příkladným činem projevuje odpovědný přístup k plnění stanovených povinností a naplňování účelu výkonu trestu odnětí svobody.

Ze statistik opět vyplývá, že mezi nejčastěji udělované kázeňské odměny patří pochvala, dále mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin a rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce.

Pochvalu lze vyslovit ústně a individuálně nebo před skupinou odsouzených. Návštěva v mimořádně zvýšené době může být povolena jak osobám blízkým, tak i jiným osobám. V případě rozhodovacího procesu souvisejícího s udělením kázeňské odměny mimořádného zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin nebo odměnou rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce, je nutno zvážit, zda odměna může být naplněna. Např. pokud odsouzený nemá žádné návštěvy, lze potom považovat udělení odměny

mimořádného zvýšení doby trvání návštěv za zcela nevhodné a nežádoucí. V případě odměny rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity je často v praxi využíváno např. užití posilovny a dále např. rozšíření možnosti sledování televizního programu. Osobní volno na sportovní, kulturní nebo zájmové aktivity nelze rozšířit na úkor osmihodinové doby ke spánku, doby potřebné k osobní hygieně, úklidu, stravování a jednohodinové vycházky.

Následující informace byly získány z materiálu do jednání vedení ve věznici Příbram dne 24.1.2011 – Vyhodnocení kázeňské praxe.

Tab. 1: Celkový přehled kázeňské praxe za rok 2010 ve věznici Příbram

Kázeňská praxe	Udělené kázeňské odměny	Uložené kázeňské tresty	Celkový počet odměn a trestů
2010	2575	741	3316

Nejvíce byly udělovány kázeňské odměny v měsíci červenci (264 kázeňských odměn) a v měsíci říjnu (261 kázeňských odměn). Příčinou těchto zvýšených počtů udělených kázeňských odměn je vyhodnocení vzdělávacích, terapeutických programů a také vyhodnocení ukončení specializovaných programů a ukončení rekvalifikačních kurzů.

Nejvíce kázeňských trestů bylo uloženo v letních měsících, červenec a srpen. Pokud bychom měli vyhodnotit příčiny, tak jde jednoznačně o nedodržování vnitřního řádu věznice (ústrojová kázeň, nesplnění příkazu zaměstnance apod.)

Tab. 2 Důvody kázeňských odměn

Důvod odměny
za příkladné nebo vzorné chování
za poctivý přístup k práci
za plnění programu zacházení
za příkladný čin

Tab. 3 Příčiny kázeňských přestupků

Příčina přestupku
napadení vězeňského personálu
napadení spoluodsouzeného (rvačka)
šikana spoluodsouzeného
nedodržování zásad vnitřního řádu věznice
neuposlechnutí příkazu vydaného oprávněnou osobou
krádeže
nedovolená manipulace s látkami obsahující etylalkohol

nedovolená manipulace s drogami nebo s léky
nedovolený styk
za neplnění programu zacházení
držení nepovolených věcí (telekomunikační zařízení, SIM karty apod.)
držení nepovolených věcí – ostatní

Statistické údaje kázeňského řízení ve výkonu trestu ve Věznici Příbram za období od 1.1. do 31.12.2010 :

Tab. 5 Výkon trestu – kázeňské odměny

Druh		Dohled	Dozor	Ostraha	Celkem
a)	pochvala	92	162	1953	2207
b)	mimořádné zvýšení doby trvání návštěv	28	49	27	104
c)	povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby				
d)	zvýšení kapesného		6		6
e)	věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1000 Kč.				
f)	rozšíření osob. volna na sportovní, kulturní nebo jiné	1	26	62	89
g)	povolení opustit věznici až na 24 hodin	119	9		128
h)	přerušování výkonu trestu	38	3		41
Celkem		278	255	2042	2575

Tab. 6 Výkon trestu - kázeňské tresty

Druh		Mladiství	Dohled	Dozor	Ostraha	Celkem
a)	důtka		4	7	232	243
b)	snížení kapesného nejvýše o 1/3 až na dobu 3 kal. měs.					
c)	zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce					

d)	pokuta až do výše 1000 Kč					
e)	propadnutí věci				2	2
f)	umístění do uzavřeného odd. až na 28 dnů s výjimkou doby určené k plnění PZ		5	24	411	440
g)	celodenní umístění do uzavřeného odd. až na 20 dnů			8	48	56
h)	umístění do samovazby až na 20 dnů					
i)	odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny					
Celkem			9	39	693	741

4.7 Komparace disciplinárního řízení ve výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu vazby

Vazební věznice slouží především pro výkon vazby obviněných. Ve vazebních věznicích však mohou být také zřízena oddělení pro výkon trestu. Vazba je pohledem legislativy opatření pro umožnění trestního stíhání. U vazebně stíhaných je vždy respektována presumpce nevinny. Neboli, dokud nebyl obviněný pravomocně odsouzen, pohlíží se na něj, jako by byl nevinný. Účelem vazby je zabezpečit obviněného pro potřeby orgánů činných v trestním řízení. Důvody vazby jsou v České republice tři. Vazba útěková, koluzní a předstižná.

Dle legislativy, která upravuje výkon trestu odnětí svobody,²⁹ lze uložit následující kázeňské tresty:

- a) důtka,
- b) snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- c) zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,

²⁹ Česko. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 58.

- d) pokuta až do výše 1000 Kč,
- e) propadnutí věci,
- f) umístění do uzavřeného oddělení až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,
- g) celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 20 dnů,
- h) umístění do samovazby až na 20 dnů,
- i) odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.

Ve výkonu trestu odnětí svobody lze udělit následující odměny:

- a) pochvala,
- b) mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin,
- c) povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět,
- d) zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- e) věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1000,- Kč,
- f) rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce,
- g) povolení opustit věznici až na 24 hodin.

Dle legislativy, která upravuje výkon vazby³⁰, lze uložit následující kázeňské tresty:

- a) důtka,
- b) pokuta do výše 1000 Kč,
- c) zákaz nákupu potravin a věcí osobní potřeby (s výjimkou hygienických potřeb) až na dobu jednoho měsíce,
- d) propadnutí věci,
- e) umístění do samovazby až na 10 dní.

³⁰ Česko. Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1993, částka 74, s. 1579-1584.

Ve výkonu vazby není legislativně upraveno udělování kázeňských odměn. To znamená, že nejsou udělovány odměny.

4.8 Odlišnosti disciplinárních řízení u některých skupin odsouzených

Legislativa uvádí specifické kategorie odsouzených³¹, níže jsou uvedené některé z nich a s nimi související odlišnosti týkající se disciplinárních řízení ve výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu vazby:

a) mladiství

Zacházení s mladistvými je v mnohem větší míře individualizováno. Věznice se zaměřuje především na výchovu a zabezpečení přípravy na budoucí povolání, kdy účast na vzdělávání je povinná.

Kázeňské tresty ve výkonu vazby jako je zákaz nákupu potravin a věcí osobní potřeby nesmí u mladistvého přesáhnout dobu jednoho týdne. Kázeňský trest umístění do samovazby lze uložit mladistvému nejdéle na dobu pěti dní.

Mladistvému za kázeňský přestupek lze ve výkonu trestu odnětí svobody uložit důtku, snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 2 kalendářních měsíců, zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce, propadnutí věci, umístění do uzavřeného oddělení až na 14 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení s mladistvými, celodenní umístění do uzavřeného oddělení až na 10 dnů, umístění do samovazby až na 10 dnů nebo odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.

b) odsouzené ženy

Ve výjimečných případech a za splnění stanovených podmínek může být odsouzené ženě dovoleno, aby ve výkonu trestu měla u sebe a starala se o své dítě zpravidla do 3 let jeho věku. Takovým ženám je povoleno nosit vlastní oděv a obuv dle uvážení.

Ve výkonu vazby nelze uložit těhotné ženě kázeňský trest samovazby.

³¹ Česko. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 58, s. 3170-3187.

Těhotné ženě a ženě, u níž od porodu dítěte neuplynula doba delší než 6 měsíců, lze uložit ve výkonu trestu odnětí svobody za kázeňský přestupek důtku, propadnutí věci nebo odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.

c) trvale pracovní nezařaditelní

Za trvale pracovní nezařaditelné se považují odsouzení:

- starší 65 let, pokud sami nepožádají o zařazení do práce,
- kteří byli uznáni plně invalidní,
- jejichž zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení.

Ve výkonu trestu odnětí svobody je trvale pracovní nezařaditelným odsouzeným možno ukládat jen takové kázeňské tresty, které lze jinak uložit jen mladistvým.

d) odsouzení k doživotnímu trestu

Ve výkonu trestu odnětí svobody odsouzenému k doživotnímu trestu nelze přerušit výkon trestu nebo mu udělit kázeňskou odměnu spočívající v povolení dočasně opustit věznici v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení

4.9 Účel kázeňských prostředků

Kázeňské tresty ukládané odsouzeným především vychovateli, tedy odborným personálem, mají především represivní charakter, přičemž hlavním cílem ukládání kázeňských trestů je především zajistit ve věznicích a vazebních věznicích vnitřní pořádek ze strany odsouzených. Na druhé straně se odsouzeným ukládají i kázeňské odměny, které slouží stejnému účelu formou pozitivní motivace.

V případě kázeňských trestů u osob ve výkonu trestu odnětí svobody není dána možnost s výkonem trestu například počkat až do pravomocného rozhodnutí orgánu, který by postup přezkoumával (např. orgán vnitřní kontroly nebo dokonce soud). V případě, že by nebyl kázeňský trest bezprostředně vykonán, ztrácí svůj základní význam. Proto z těchto důvodů nelze podrobit kázeňské trestání stejným procesním zárukám, jako např. u trestního postihu nebo jiného správního trestu. Nelze tedy kázeňské tresty přezkoumávat soudní mocí s výjimkou zákonem stanovených druhů kázeňských trestů, kterými je propadnutí věci nebo zabránění věci.

Z důvodu např. pozitivní motivace u odsouzeného lze ale využít, aby za stanovených podmínek, bylo od kázeňského trestu upuštěno nebo aby byl prominut.

Kázeňské odměny mají posilovat a vytvářet podněty k žádoucímu chování a jednání. Mají vést k pozitivní motivaci v zájmu příkladného plnění stanovených povinností. Udělují se při splnění podmínek uvedených v § 45 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, když odsouzený svým chováním nebo jednáním anebo příkladným činem projeví odpovědný přístup k plnění stanovených povinností a zároveň spolupracuje při naplňování účelu výkonu trestu odnětí svobody. Přitom musí být zvažováno, při rozhodování o udělení kázeňské odměny u těch odsouzených, kteří byli dříve kázeňsky trestáni, zda neprominout dříve uložený kázeňsky trest, upustit od výkonu zbytku trestu nebo jeho zahlazení. Tyto instituty musí být zváženy před rozhodnutím.

Závěr

Obsahem bakalářské práce je problematika kázeňských odměn a trestů z pedagogického i psychologického pohledu, ale zejména v souvislosti s výkonem trestu odnětí svobody, kde tato problematika představuje samostatnou a významnou část pedagogické praxe. Obsah práce tak může být využit jako shrnutí všech okolností a podmínek souvisejících s disciplinárním řízením v podmínkách výkonu trestu. S odkazem na složitost a členitost, s cílem zachování přijatelné orientace, byla proto pozornost soustředěna převážně do oblasti výkonu trestu odnětí svobody. Tato práce představuje zejména analýzu disciplinárních opatření ve výkonu trestu a určitou komparaci v oblasti výkonu trestu a výkonu vazby. Přispěla nepochybně k rozšíření profesních znalostí a lze ji využít jako souhrnnou metodiku.

Snaha o řešení situací v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody případně ve výkonu vazby jinou formou než uložením kázeňského trestu je trvalá. S odkazem na specifiku a charakter klientely je bohužel v téměř 100 % kázeňských případů nutno reagovat důsledným a právně čistým disciplinárním řízením. Důvodem je zejména nutnost a povinnost respektovat všechny právní předpisy a přitom i zohlednit pedagogické zásady a principy. Vzhledem ke zmíněné charakteristice osob zpravidla jakékoliv ústupky nebo jiná („civilní“) řešení se často mění v situaci, která se negativně a paradoxně obrátí proti snaze a jednání zaměstnance VS ČR.

Koncentrace těchto osob a zejména jejich osobnostní vlastnosti a poruchy přímo vytvářejí podmínky ke každodennímu využití kázeňské praxe. Navíc jde často o osoby bez jakéhokoliv respektu, úcty, smyslu pro spravedlnost, povinnosti a zásady. Zjednodušeně, jde o osoby více či méně narušené a poznamenané.

K udržení stanoveného pořádku a kázně ve věznicích a vazebních věznicích je proto nezbytné využít všech zákonných možností, mezi které patří i kázeňské odměny a tresty.

Proto je kázeňská praxe v podmínkách výkonu trestu tak významná a důležitá. Cílem je tedy zejména udržení zmíněného pořádku a kázně v těchto místech. Kázeňská praxe představuje zároveň určitou prevenci a pozitivní motivaci.

Ve velké části ale disciplinární řízení v podmínkách výkonu trestu plní pouze funkci regulativní s cílem zajistit a udržet, v podmínkách výkonu trestu, určité přijatelné způsoby jednání.

Skutečností zůstává, že odměna nebo trest, v určitých a rozdílných formách, nás provází celým životem, všemi jeho etapami a po celý život na nás působí. Výjimkou v tomto směru proto nejsou ani vězeňská zařízení a procesy v nich realizované.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál, 2001. 656 s. ISBN 80-7178-463-X

ČAPEK, R. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha : Grada Publishing, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-1718-0

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha : Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.

KOPŘIVA, P., NOVÁČKOVÁ, J., NEVOLOVÁ, D., KOPŘIVOVÁ, T. *Respektovat a být respektován*. Spirála, 2008. 288 s. ISBN 978-80-904030-0-0

MATĚJČEK, Z. *Po dobrém nebo po zlém?*. Praha : Portál, 1995. 109 s. ISBN 80-7178-138-X

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2001. 328 s. ISBN 80-7178-579-2.

Elektronické zdroje

Vězeňská služba ČR <http://vscr.cz>

Council of Europe. Committee of ministers. *Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules*[online]. 2006 [7.11.2011]. Dostupný z WWW: <<http://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=955747>>

Legislativní dokumenty

Česko. Česká národní rada. Zákon č. 555 ze dne 7. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 112, s. 3298-3302. Dostupný z WWW: <<http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/vykon-vezenstvi-16/zakon-o-vezenske-sluzbe-a-justicni-strazi-ceske-republiky-6186>>

Česko. Ministerstvo spravedlnosti. Vyhláška č. 345 ze dne 21. prosince 1999, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 110, s. 7568-7586. Dostupný z WWW: <<http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/vykon-vezenstvi-16/rad-vykonu-trestu-6187>>

Česko. Ministerstvo spravedlnosti. Vyhláška č. 109 ze dne 21. dubna 1994, kterou se vydává řád výkonu vazby. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 36, s. 1122-1136. Dostupný z WWW: <<http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/vykon-vezenstvi-16/vyhlaska-109-1994-sb-kterou-se-vydava-rad-vykonu-1050>>

Česko. Parlament České republiky. Zákon č. 293 ze dne 10.listopadu 1993 o výkonu vazby. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 74, s. 1579-1584. Dostupný z WWW: <<http://ley.cz/?s105&q105=all>>

Česko. Parlament České republiky. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 58, s. 3170-3187. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-pankrac-26/vykon-vezenstvi-652/vykon-trestu-odneti-svobody-5746>>

Nařízení generální ředitelky VS ČR č. 32/1999, kterým se zmocňují zaměstnanci Vězeňské služby k výkonu kázeňské pravomoci na odsouzenými. In *ASPI Česká republika*. 1999.

Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 16/2010, kterým se stanoví podrobnosti a postup zaměstnanců Vězeňské služby České republiky při uplatňování kázeňské pravomoci nad odsouzenými a obviněnými. In *ASPI Česká republika*. 2010.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Interní materiál Věznice Příbram (materiál do jednání vedení ve věznici Příbram dne 24.1.2011 – Vyhodnocení kázeňské praxe)

Přílohy

- I Záznam o kázeňském přestupku odsouzeného
- II Rozhodnutí o uložení kázeňského přestupku odsouzenému
- III Návrh na udělení kázeňské odměny odsouzenému
- IV Rozhodnutí o udělení kázeňské odměny odsouzenému

.....
věznice / vazební věznice**ZÁZNAM O KÁZEŇSKÉM PŘESTUPKU ODSOUZENÉHO**

Kód vězně	Jméno, příjmení	Typ věznice
Popis skutku (<i>den, čas, místo, způsob spáchání, okolností, za nichž byl kázeňský přestupek spáchán</i>):		
Důkazní prostředky (<i>důkazní prostředky, svědecké výpovědi apod.</i>):		
V _____ Navrhovatel: _____ Dne: _____ (funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)		
Vyjádření odsouzeného (<i>uvedte stručnou výpověď odsouzeného</i>):		
Dne: _____ Podpis odsouzeného: _____		

PŘÍLOHA II**1.část**

.....
věznice / vazební věznice**ROZHODNUTÍ O ULOŽENÍ KÁZEŇSKÉHO TRESTU ODSOUZENÉMU**Podle ustanovení § zákona č. 169/1999 Sb.
ukládám kázeňský trest

PODMÍNĚNĚ - NEPODMÍNĚNĚ *)

Délka zkušební doby:

odsouzenému

Kód vězně

Jméno, příjmení

Typ věznice

Popis skutku uveďte čas, místo, průběh a okolnosti, za kterých k jednání, v němž je spáchán kázeňský přestupek, došlo a slovní zákonně pojmenování kázeňského přestupku s číselným označením paragrafu zákona, řádu výkonu trestu nebo vnitřního řádu:**Odůvodnění** zdůvodněte uložení kázeňského trestu včetně jeho typu a výše:**Poučení:** Proti tomuto rozhodnutí lze podat stížnost písemně nebo ústně do 3 dnů ode dne oznámení rozhodnutí prostřednictvím toho, kdo rozhodnutí vydal (§ 52/1 zák. č. 169/1999 Sb.).**Stížnost nemá odkladný účinek**

Dne:

(funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)

Oznámeno a doručeno dne:

Dne:

Podpis odsouzeného:

Stížnost proti rozhodnutí podána dne:**Podstatné důvody stížnosti:**.....
podpis odsouzeného.....
(funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)**Odsouzený se práva stížnosti vzdal dne:**

Podpis odsouzeného:

Stížnost proti rozhodnutí nebyla podána ve stanovené lhůtě.....
(funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)

*) Nehodící se škrtněte

PŘÍLOHA II**2. část**

Opravný prostředek proti rozhodnutí podán dne: _____

Podstatné důvody žaloby:

podpis obviněného

(funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)

Obviněný se práva opravného prostředku vzdal dne: _____ Podpis obviněného: _____

Opravný prostředek proti rozhodnutí nebyl podán ve stanovené lhůtě

(funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)

ROZHODNUTÍ O OPRAVNĚM PROSTŘEDKU

Odůvodnění:

(funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)

Poučení: Proti tomuto není stížnost přípustná

Přezkoumání tohoto rozhodnutí soudem se lze domáhat za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem ve stejném rozsahu, v jakém je takový přezkum možný v řízení o přestupku.

S rozhodnutím seznámen dne: _____

Podpis obviněného: _____

Záznam o výkonu kázeňského trestu:

(funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)

ZMĚNA ROZHODNUTÍ

(zaházení uloženého kázeňského trestu)

Odůvodnění:

Dne: _____

(funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)

.....
věznice / vazební věznice**NÁVRH NA UDĚLENÍ KÁZEŇSKÉ ODMĚNY ODSOUZENÉMU**

Kód vězně	Jméno, příjmení	Typ věznice
Popis skutku (jednání odsouzeného a časové období, za které je kázeňská odměna navrhována):		
Odůvodnění:		
V	Navrhovatel:	<i>(funkce, hodnost, příjmení a podpis zaměstnance)</i>
Dne:		

PŘÍLOHA IV

.....
věznice / vazební věznice

ROZHODNUTÍ O UDĚLENÍ KÁZEŇSKÉ ODMĚNY ODSOUZENÉMU

Podle ustanovení § zákona č. 169/1999 Sb.
uděluji kázeňskou odměnu

Kód vězně	Jméno, příjmení	Datum narození	Typ věznice
-----------	-----------------	----------------	-------------

Popis skutku:

Odůvodnění:

Seznámení odsouzeného s rozhodnutím:

Dne: _____ Podpis odsouzeného: _____

Záznam o realizaci:

Dne: _____ Podpis zaměstnance: _____